

Sørine Gotfredsens prædiken septugesima søndag

Taler

Sørine Gotfredsen
Sognepræst ved Jesuskirken

Dato

13. februar 2022

Sted

Jesuskirken, Valby

Omstændigheder**Prædikentekst**

Jobs Bog kapitel 9, vers 1-12
Matthæusevangeliet kapitel 25, vers 14-30

"Jeg har altid haft en stor retfærdighedssans!" Kan I høre det? Det forekommer lidt mærkeligt, når et menneske siger sådan, idet man nemt kommer til at fremstå som én, der ser sig i særlig kontakt med selve retfærdighedens inderste nerve. Det kan godt virke en lille smule selvovervurderende, selv om jeg godt ved, at det sjældent er sådan, det er ment. Snarere tror jeg, at formuleringen er blevet så udbredt, fordi vi nemt glemmer, hvor kompliceret begrebet retfærdighed i virkeligheden er, og erklæringen af egen store retfærdighedssans skal nok hovedsageligt ses som tegn på, at man er én, der mener, at alle er lige og skal nyde samme rettigheder. Og at man som et humant indstillet menneske ønsker at bidrage til, at alle har det så godt som muligt. Sans for retfærdighed er blevet ensbetydende med, at man ønsker godhed i verden, men der rummes ikke desto mindre i dette en vis fare for at blive lidt blind for egen begrænsede indsigt. Og måske endda en fare for på sin vis ikke for alvor at træde ind i voksenlivet.

Inden vi skal definere, hvad der menes med det - voksenlivet - skal vi opholde os lidt ved lignelsen om de tre mænd, der hver af deres herre får overdraget en sum penge, som de efter bedste evne skal forvalte. To af dem handler med deres talenter og øger formuen, mens den tredje graver pengene ned, så han med sikkerhed kan levere dem tilbage, når Herren vender hjem. Og for dét bliver han straffet med den besked, at også han burde have udvist mere initiativ og øget formuen fremfor at vælge en så overforsigtig strategi. Manden smides ud i

mørket og får at vide, at den, der kun ejer lidt, skal blive frataget selv den smule, han har, mens den, der ejer meget, skal få endnu mere. Det flugter ikke så godt med den almene opfattelse af retfærdighed. Her vendes tingene på hovedet, og ved dette punkt, hvor den umiddelbare opfattelse af retfærdighed kolliderer med de velkendte normer, tvinges vi til at gentænke vore liv. Og det helt store spørgsmål er ikke blot, *om* vi gør det, men også *hvornår* vi gør det.

Det handler nemlig også om alder, også dén indgår i menneskenes til tider lidt forvirrede kamp for at skabe mere retfærdighed. Senest har bladet *Alt for damerne* besluttet, at et menneskes alder ikke skal fremgå, når vedkommende bliver interviewet i spalterne, da vi skal lære at frigøre os fra den store fokus på, hvor gamle vi er. Som en del allerede har regnet ud, vil det sandsynligvis kun gøre optagetheden af alder endnu mere intens, da man undervejs i en sådan artikel uophørligt vil overveje, hvor gammel personen mon er. Man skal jo have rammen sat. Enhver er del af historien, og stort set alt hvad vi tænker og mener og undres over, har tråde til det, vi gennem årene har bevidnet. Det er ret afgørende for ens livssyn, om man kan huske Murens fald, hvor gammel man var den 11. september 2001, og om man er en del af Greta Thunberg-generationen. Og det er nok en smule enfoldigt at forestille sig, at alderens betydning forsvinder, blot fordi man holder fødselsåret hemmeligt, men det er ikke desto mindre denne drøm om det flydende og ikke fæstnede individ, der her får endnu et udtryk. Man vil rive mennesket fri af det givne og gøre vores omstændigheder så ens og neutrale som muligt for at fremme den store lighed og retfærdighed.

Der findes i denne epoke en overbevisning om, at individet vinder værdighed, hvis det ikke er bestemt af for mange givne vilkår, og det kan nærmest ses som uretfærdigt, at nogen er ældre end andre. Og dermed nærmere døden. Vi aner, hvordan absolut retfærdighed kræver et noget kunstigt rum, frigjort fra rødder, tidens gang og dens begivenheder, og sagen er jo, at den opfattelse i virkeligheden nedgør mennesket. For eksempel skaber den her en sær ligegyldighed i synet på livserfaring, hvilket i øvrigt også kommer til udtryk i den uheldige tendens med lidt overdrevent at opfatte børn og unge som indehavere af en særlig visdom, alle bør tage ved lære af. Tidligere var det omvendt, de unge skulle tage ved lære af de ældre, og det seneste udspil fra *Alt for Damerne* viser, hvordan [d]en store retfærdighedssans kan føre til noget ret ydmygende, idet alder gennem fortielsen bliver til noget, man indirekte opfordres til at skamme sig over. Helt anderledes ser Søren Kierkegaard på det. Han taler om den modne

Ånd som den indre virkelighed, der gradvist gør os mere stærke og forstandige, og Kierkegaard skriver her om forholdet mellem alder og kristen tro: "... den ældre Alder, Modenhedens Alder er Tiden, hvor det skal afgjøres, om et Menneske vil være det eller ikke (...) det at blive Christen er en Afgjørelse, der tilhører en langt senere Alder". Alderen bringer os med andre ord nærmere en helt skelsættende afgørelse angående sandhed og dermed også nærmere indsigt i, hvor lidt man ved om retfærdighed. De tre mænd i lignelsen står konfronteret med netop denne afgørelse, da de skal beslutte, hvordan de vil forvalte det betroede. Og mens de to satser for at vinde mere, er den tredje helt styret af, hvad han frygtsomt *forestiller* sig, at Herren forventer. Han måler sin Herre i lyset af sin egen retfærdighedssans, hvormed det kan blive svært at tro på den større sandhed. Indlevelsesevnen skrumper, fantasien ligeså og dermed også villigheden til at forstå andre. Tænk over det. Den, der udlever en hård tone i diskussioner og måske også i den offentlige debat, mener sikkert ofte ikke selv, at dette er tilfældet, men ser snarere sig selv som én med en stor sans for retfærdighed, hvormed man højlydt kan give sin moral til kende. Det er sådan, man for alvor kan føle sig foranlediget til at dømme andre, og vi bør nok huske, at den selverklærede retfærdighedssans er mindst lige så nært forbundet med brutalitet som med godhed. Den dårlige og dovne tjener, der i sin lille snævre tankegang har værnet om sit eget skind fremfor at bruge sine talenter i livets større tjeneste, minder i helt påfaldende grad om Ivan Iljitj - hovedpersonen i Tolstojs roman, *Ivan Iljits død*. Efter mange år som respekteret statsanklager angribes Iljits af en mystisk sygdom, der langsomt spreder sig i hele kroppen. På en ny måde bliver Ivan Iljit bevidst om sin egen død, hvilket fører til selvransagelse, og hør blot: "Men hvis det er sådan, sagde han til sig selv, og jeg forlader livet med bevidstheden om, at jeg forspildte alt, hvad der var mig givet, og at det ikke kunne rettes, hvad så? Han lagde sig på ryggen og begyndte at gennemgå sit liv på en helt ny måde."

Det ligger i bogens titel, *Ivan Iljits død*, at det ikke ender så godt, og skønt han måske til allersidst aner lys og tilgivelse fra det evige, skal vi først og fremmest forstå, at Ivan Iljitjs fysiske død udgør et billede på, hvordan han i livet forsømte tanken om at være Ånd. Han spildte for meget af det, han var blevet betroet ved at være så optaget af at blive beundret for sin medgang og sit mondæne hjem, og for lidt optaget af – ja, af hvad? Ingen af os kender det hele svar på, hvad der skulle have været dér, hvor tomheden vokser frem, og derfor skal vi forholde os til den afgørelse, som Kierkegaard taler om. For når livets store regnskab så skæbnesvangert kommer bag på Ivan Iljit, skyldes det, at han ikke undervejs fik

givet Ånden rum til at modnes. Han nåede det ikke, tankerne rører simpelthen på sig for sent, og mens han nok når at ane en vis sammenhæng mellem egen forvaltning af livet og den skæbne, der lurder, er der næppe tid til at få det rettet. Og spørgsmålet står klart tilbage. Hvad handler afgørelsen om? Som troende kan man kun svare på én måde. Afgørelsen handler om at tage skridtet hen til Kristus og hver eneste dag i næstekærlighedens navn forsøge at leve, som han forkynder. Dette er voksenlivet. At afgøre med sig selv, at mens man slet ikke har nogen særlig stor retfærdighedssans, har man til gengæld pligt til at udvise lydighed overfor kærlighedsbuddet. På den måde styres man mere af det, man skal og væsentligt mindre af det, man tror, man ved. Afgørelsen handler om – selv om forstanden siger nej – at tro på, at Jesus virkelig er Guds søn.

Dette kan man lære med alderen, og mens jeg ikke ved, om man på redaktionen på *Alt for Damerne* tog højde for dén detalje, da man besluttede at tie virkeligheden væk og gøre alder til et endnu større tabu, vil jeg hævde, at det alder-løse ideal kan spolere en del af bindeleddet til voksenlivets åndelige afgørelse. Den dårlige og dovne tjener mangler forbindelse til Ånd og straffes uden at have gjort noget indlysende forkert, men fordi han har gjort for lidt. Fordi han ikke stoler på Gud, men prøver at gennemskue, hvad Gud forventer. Mennesket skal ikke på den måde overføre sin egen tankegang på Gud, men må i stedet – som det formuleres i Jobs Bog – blot ende med i forholdet til Gud at spørge: hvem kan sige til ham: Hvad er det, du gør? Det kristne menneskes spørgsmål må altid lyde: hvad er det, *jeg* gør? Eller ikke gør. I samme sekund, bebrejdelsen rettes mod Gud, har man igen lidt ligesom et lille barn overvurderet sin egen dømmekraft, og derfor bliver jeg som sagt altid temmelig skeptisk, når udsagnet selvsikkert lyder: "Jeg har altid haft en stor retfærdighedssans!" Det kan muligvis vidne om én, der endnu ikke er nået til den "Modenhedens Alder", som Søren Kierkegaard omtaler som forudsætning for at blive kristen. Og ja, det er nok en lidt tidstypisk talemåde i en periode, der har det så anstrengt med voksenlivet, at man på forskellig vis prøver at afskaffe begrebet alder.

Kan det nå at blive rettet? Sådan spørger Ivan Iljit på sit dødsleje, hvor han ser tilbage på et liv, der forekommer ham delvist spildt. Meget er mistet, døden nærmer sig, og mangel på mod, fantasi og kærlighed kom til at forme hans livsbane. Derfor oplever han så stærkt at miste selv det, han har, mens den, der har levet meget, skal modtage mere ved med årene at mærke livets fylde i det indre. Den modne Ånds uendelige styrke, som de fleste af os nok kun kender i

glimt, men som vi selv skal skabe plads til ved i tide at overveje, hvem vi er i forhold til Gud. Vores alder er uigendriveligt knyttet til denne modne Ånd og håbet om, at mens alt ikke her på jorden kan nå at blive rettet, vil Kristus være den nådige dommer, der forbarmer sig over, at vi ikke fik afgjort os nok, mens tid var. For ingen af os har nogen særlig stor retfærdighedssans, men alle har vi mulighed for at tro på, at Guds retfærdighed gennem Sønnens sejr over den mørke grav til gengæld er endeløst stor. Amen.

Kilde

Manuskript modtaget fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Anden tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet, Septuagesima

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/soerine-gotfredsens-praediken-soendag-septugesima>